

Föreningen för kommunal statistik och planering (KSP)

Jubiléer oktober 2009

KSPs prognosgrupp kan nu fira att det är 25 år sedan gruppen bildades. Det var den 18 oktober 1984 som KSPs styrelse tog beslutet att tillsätta en särskild arbetsgrupp för prognosfrågor. Samtidigt kan vi också minnas att det är 40 år sedan dåvarande KSF (Kommunalstatistiska föreningen) anordnade ett stort 4-dagars symposium kring ämnet "Metodproblem vid regionala och lokala befolkningsprognoser". Det ägde rum i Malmö 20-23 oktober 1969.

Prognosgruppen 25 år

Bildandet av KSPs prognosgrupp hade föregåtts av ett seminarium i Söderköping den 22-23 maj 1984 där ett 30-tal deltagare samlats för att diskutera behovet av gemensamma insatser inom prognosområdet. Seminariet syftade till att vara en plattform för kommunernas arbete med befolkningsprognoser och behandlade främst behovet av insatser inom följande områden:

- prognosmetoder, prognosmodeller
- analyser av befolkningsutvecklingen
- underlag för indata
- utbildning (grundutbildning och fortbildning).

I arbetsprogrammet för prognosgruppen anges att arbetsinsatserna till stor del bör kunna utföras av kommunalt verksamma planerare och statistiker. De praktiska kunskaper och erfarenheter som dessa fått under årens lopp bör tillvaratas. Samtidigt sägs att forskare vid universitet och högskolor borde kunna spela en aktiv roll i FoU-arbetet. Även SCB är en viktig samarbetspartner i utvecklingsarbetet eftersom huvuddelen av det statistiska materialet kommer därifrån. Prognosgruppen har som en viktig uppgift att undersöka hur statistiken kan förbättras

Gruppen fick initialt följande sammansättning: Lennart Tingvall, sammankallande, Anders Lundberg, Sven Gunnar Lönn, Bengt Nilsson och Siv Schéele.

Under de 25 år som gått sedan gruppen bildades har den varit en av de mest livaktiga bland KSPs arbetsgrupper. Cirka 25 KSP-medlemmar har deltagit i gruppens arbete. En mycket stor del av arbetet har varit åt att ta fram underlag för arbetet med kommunernas delområdesprognoser. En primär uppgift var att göra en klassificering av typområden, som demografiskt uppför sig på likartat sätt. Utifrån dessa typområden, TYKO, tas fram rikstäckande statistik om befolkningens struktur och förändringar. Denna kan uppdateras årligen och erbjudas kommunerna som hjälp i arbetet med befolkningsprognoserna.

Prognosgruppen har under åren medverkat i seminarier i samband med KSPs årskonferenser samt särskilda temadagar som behandlat prognosteknik och prognosunderlag. I studiesyfte har gruppen företagit resor till Holland, Finland, Tyskland och Danmark.

KSFs symposium om befolkningsprognoser oktober 1969

I oktober 1969 anordnade dåvarande Kommunalstatistiska föreningen (KSF) ett 4-dagars symposium i Malmö kring ämnet Regionala och lokala befolkningsprognoser. Symposiet kunde genomföras tack vare ett anslag från Statens Råd för samhällsforskning.

Inbjudan att delta med bidrag till symposiet utsändes till samtliga statistiska och kulturgeografiska institutioner i riket samt dessutom till kommuner och flera statliga verk och myndigheter. Man ville ha en bred anslutning både från forskare och praktiker. Programmet för symposiet utformades i samarbete mellan professorerna Carl-Eric Quensel och Torsten Hägerstrand vid Lunds universitet och från KSFs sids ordföranden Alvar Westman och sekreteraren Bo Peterson.

Under slutet av 1960-talet pågick ett omfattande arbete med metodproblem och modellbyggande inom prognosområdet. Man saknade dock en överblick och en samlad genomgång över vad som pågick på olika håll. Flera av de större kommunerna hade börjat använda datamaskiner för statistiska bearbetningar. Länsstyrelserna kunde börja utnyttja ett ADB-anpassat modellsystem för prognoser inom länsplaneringen. Behovet av planeringsunderlag på låg geografisk nivå kunde tillgodoses genom folk- och bostadsräkningen 1965 och löpande befolkningsstatistik på s.k. nyckelkodområden.

De demografiska frågorna var högaktuella vid denna tidpunkt. Ett omfattande bostadsbyggande under 1960-talet och dess effekter på omflyttningen togs upp i flera föredrag. Höga födelsetal i mitten av 60-talet och prognoserna för 70-talet togs upp till diskussion. Skillnaderna i åldersstruktur mellan olika bostadsområden och typer av bebyggelse blev föremål för flera föredrag. Som exempel kan vi citera en mening från Gösta Ahlbergs bidrag:

För dem som sysslar med planering av nya bostadsområden i större städer och deras förorter torde det vara ett välkänt förhållande att befolkningsstrukturen och speciellt åldersfördelningen förändras mycket snabbt ej blott under utbyggnadsskedet utan även under avsevärd tid därefter, så att det kan dröja upp till ett par decennier innan någorlunda stabila förhållanden uppnås, dvs sådana som är typiska för den äldre bebyggelsen.

De flesta föredragen från symposiet finns samlade i en publikation med 35 bidrag och över 320 sidor. Många av bidragen är fortfarande läsvärda, främst vad gäller metodik och modelltänkande. Men det finns också delar som man helst vill glömma. Utvecklingen under 70-talet med den gröna vågen blev helt annorlunda än resultaten i de redovisade prognoserna.

I programmet för symposiet ser man att deltagaravgiften var 125 kronor. Ett särskilt program för ledsagare kostade 25 kronor, där man erbjöds utflykt till Kulturen i Lund och Dalby kyrka samt lunch på Svaneholms slott. På kvällarna kunde samtliga ägna sig åt olika kvällsaktiviteter som t.ex. Rolfkavalkad med Sonja Stjernkvist och Per Grundén, båtresa och besök i Köpenhamn eller teaterbesök med Glada änkan.

Malmö den 16 oktober 2009
Bengt Nilsson